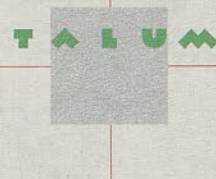

Aluminij

glasilo družbe TALUM, d.o.o., KIDRIČEVO

Lani je aluminijaska industrija dosegla krizo, kot je v njeni zgodovini še ni bilo. Odražala se je predvsem v izredno nizki ceni metala, velikih zalogah in premajhnem povpraševanju po aluminiju, kar je ekonomsko zlomilo prenekaterega proizvajalca.

Talum seveda ni bil izjema, saj se dogajanjem na svetovnem trgu ni mogoče izogniti. Lani nam je deloma uspelo urediti odnose na področju oskrbe z električno energijo, ne pa tudi starih dolgov, ki so nastali v letih 1990-1992 kot posledica nerazumno visoke cene električne energije. Na finančnem področju smo dosegli predah pri odplačilu tujih kreditov do aprila 1995 in prenos dolgov do domačih bank na Agencijo za sanacijo bank. Le tako smo lahko financirali tekočo proizvodnjo, ki je bila dodatno ogrožena z naraščajočim dolgom Impola.

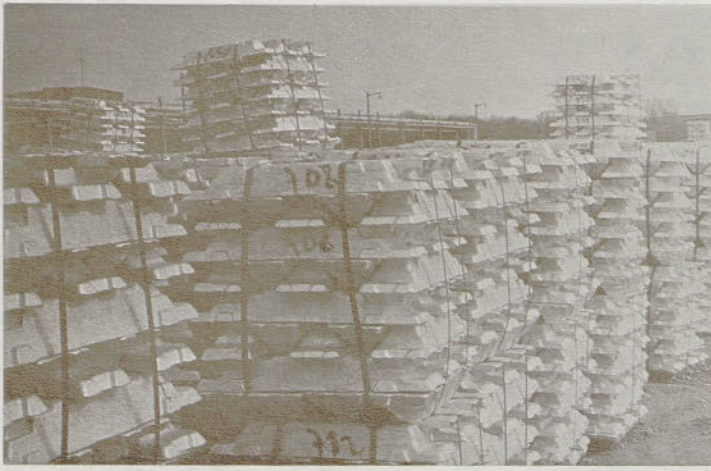
Zaradi likvidnostnih težav smo v letu 1993 zagotavljali surovine sproti, celo dnevno, kakor tudi najnujnejše rezervne dele. Kljub temu je proizvodnja aluminija tekla nemoteno, le v proizvodnji anod je zaradi pomanjkanja surovin prišlo do zastojev. Manjše motnje so se pojavile tudi v livarnah, ker niso pravočasno dobili rezervnih delov.

Cene uvoženih in domačih surovin se v letu 93 niso spreminjale, v primerjavi s letom prej so bile celo nižje.

Izvoz, ustvarjena proizvodnja, prodaja, normativi...

Talum je ohranil prevladujoči delež izvoza in nekatere dolgoročne aranžmaje celo še povečal. Največji domači kupec

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

je še vedno Impol (63%). Prodaja v nekdanje jugoslovanske republike se je praktično ustavila delno zaradi blokade, pa tudi zaradi specifičnih pogojev poslovanja podjetij na teh območjih, ki so vedno bolj pod težo novih ekonomskih intervencionizmov svojih vlad.

V preteklem letu smo proizvedli 74.688 ton elektrolitskega aluminija, kar je za 290 ton manj kot smo planirali, hkrati pa za 384 ton več kot smo proizvedli v letu 1992. Za zaostanek proizvodnje je kriva predvsem starost peči v lektrolizi C, ki so potrebne obnove.

Tudi v livarnah nismo dosegli planiranih količin, vzroke pa je iskati v globoki recesiji aluminijske industrije, težko obvladljivem tržišču in težavami s plačilno sposobnostjo Taluma.

V proizvodnji rondic smo dosegli 78 odstotkov planiranih količin, izparilcev pa le za 52 odstotkov.

Izvozili smo za 12 odstotkov rondic več kot leto poprej, pri prodaji izparilnikov pa kljub prizadevanjem nismo bili dovolj uspešni. Večjo realizacijo lahko pričakujemo po prestrukturiranju na višji kakovostni nivo.

Ustvarjena blagovna proizvodnja je v preteklem letu znašala 72.968 ton. Največji delež beležimo pri proizvodnji čistega aluminija, odlitega v razne tržne oblike ter pri žici in ozkem traku. Blagovna proizvodnja pri ostalih proizvodih pa zaostaja za planiranim obsegom.

Prodaja in ustvarjena produktivnost

Skupni delež prodaje na tuje trge znaša kar 80,4 odstotke. Prav zaradi tega pa je ustvarjena prodaja vrednostno manjša od planirane, saj so lani cene aluminija na svetovnem trgu vztrajno padale.

Produktivnost se je v preteklem letu glede na leto 92 povečala za 11 odstotkov. Tolikšna rast je posledica zmanjšanja zaposlenih v Talumu.

Poslovni rezultat je v Talumu v veliki meri odvisen od svetovne cene aluminija, cene električne energije in neskladja med domačo inflacijo (22,9) in rastjo tečajev (25%), kar še dodatno vpliva na znižanje dohodka v Talumu.

V letu 93 se je nekoliko upočasnila rast variabilnih stroškov in znaša 67 odstotkov celotnega prihodka. Zasluga za to gre ceni električne energije, ki je bila dogovorjena 17.4.93.

Spremenjeni način obračuna amortizacije je vplival na znižanje stroškov amortizacije v celotnem prihodu za 3 odstotke. Porasli pa so fiksni stroški, kar je posledica velikih stroškov investicijskega in tekočega vzdrževanja ter izvajanja določil kolektivne pogodbe na področju osebnih prejemkov.

Stroški financiranja predstavljajo v celotnem prihodu 15 odstotno udeležbo in jih pokrivamo iz revalorizacijskih sredstev.

Dodatne stroške nam povzroča še vedno blokiran žiro račun, vse skupaj pa prinaša tudi v letu 93 izgubo v poslovanju, ki je sicer nižja kot leto poprej.

Lani smo torej ustvarili 12.118.531 tolarjev celotnega prihodka in v njegovo breme obračunali 13.899.622 odhodkov, kar pomeni izgubo v višini 1.781.091 tolarjev.

V letu 1993 se je izredno poslabšalo finančno ravnotežje in Talum še vedno nima obratnega sklada za pokrivanje obratnih sredstev, zato se ta financirajo iz tujih virov.

Poslovni rezultat Taluma bi bil v letu 93 povsem drugačen, če bi bila podpisana pogodba o prevzemu terjatev ELES-a do Taluma in Sklada za razvoj (vrednost pogodbe je 2,6 milijarde SIT). Prav tako pa še vedno ni rešeno vprašanje plačila prispevka za ISEP.

Talum se je ob koncu leta financiral z minimalnim lastnim kapitalom, ki pa bo v letu 94 popolnoma izničen, če se ne

bodo spremenili pogoji poslovanja.

Za nemoteno poslovanje, predvsem pa za remont peči, ki nas čaka v letu 94, je moral Talum izvršiti nekatera nujna investicijska vlaganja. Amortizacijska sredstva so bila dovolj velika, da je sklenil pogodbo za nakup žerjava in stiskalnice ter pričel pripravljati sredstva za odplačilo anuitet, ki zapadejo v letu 1995.

Osebnih dohodki

Talum je v letu 93 izplačeval zajamčene osebne dohodke, ki so zaostajali za povprečnimi osebnimi dohodki v Republiki Sloveniji (december 93 Talum bruto OD 71.173, Republika Slovenija bruto 87.422) oziroma za povprečjem gospodarstva Republika Slovenije (december 93 bruto OD 83.764).

Regres za letni dopust je bil izplačan v višini med 60 in 100 odstotki povprečnega osebnega dohodka.

Zaposlenost

V letu 1993 smo v Talumu zmanjšali število zaposlenih za 154 delavcev. Dne 31.12.93 je bilo zaposlenih 1194 delavcev, kar je za 11,4 odstotkov manj kot v začetku leta.

Vsa podjetja v lasti Taluma, razen Livarne Trbovlje, so poslovala pozitivno.

In čemu bo potrebno posvečati največ pozornosti letos?

Direktor podjetja Danilo Toplek je poudaril naslednje:

- Naša največja skrb bo, da ohranimo proizvodnjo (stalno zagotavljamo surovine in rezervne dele)
- Peči v hali C so stare več kot šest let, zato jih bo potrebno obnoviti.
- Če hočemo z izparilci ostati na svetovnem tržišču, moramo takoj začeti s proizvodnjo enostransko napihnenih izparilcev.
- Normative moramo obdržati na nivoju kot je tehnično predpisano.
- Žal se ne bomo mogli izogniti presežkom, kajti določene dejavnosti, ki niso nujno potrebne za proizvodnjo aluminija, bomo ukiniteli.

Potem, upajmo, da bomo dočevali to, kar večina analitikov svetovne aluminijske industrije napoveduje, da bo prišlo do rahlega oživljanja te panoge do konca leta 94 in izboljšanje v letu 95.

Vse pa je odvisno od tega, kako se bodo dogovorili velikih proizvajalci.

Po napovedih bo potrebno zmanjšati še za milijon in sedem sto tisoč kapacitet, kar pomeni, zapreti približno 23 takšnih tovarn aluminija kot je naša.

Vera Pekar

TOP JOB — sejem kadrovskih potencialov

Obstajajo tri vrste ljudi:

tisti, ki stvari spreminjajo,
tisti, ki spreminjanje opazujejo,
in tisti, ki se vsemu le čudijo

Šestega in trinajstega aprila smo bili med tistimi, ki stvari spreminjajo. V Mariboru in Ljubljani smo se udeležili sejma kadrovskih potencialov, katerega organizator je že drugič po vrsti AIESEC, mednarodno združenje študentov, ki se zanimajo za ekonomske in organizacijske vede. Je neprofitno in nepolitično združenje, ki ima 70.000 članov iz 78 držav, je vključeno v UNESCO in deluje pod okriljem OZN.

Sejem je bil priložnost neposrednega stika mladih kadrov, ki iščejo zaposlitev in podjetij, ki zaposlitev nudijo.

Vodstvo EPF V Mariboru in profesorji so podprli akcijo, saj menijo, da lahko taka prireditev postane trdna vez med univerzo in gospodarstvom, zato so ponudili prostore v avli in knjižnici, kjer se je sejem odvijal.

Tudi v Ljubljani je sejmu odprla vrata ekonomska fakulteta.

V Mariboru smo se med 25 podjetij predstvali 6. aprila, v Ljubljani pa 13. aprila, kjer je sodelovalo še 24 podjetij.

Na stojnicah so si študentje lahko izbrali pisno gradivo, v katerem so se družbe predstavile, vsak pa je imel tudi možnost za individualni pogovor s predstavnikom družbe.

Naše sodelavke so imele na stojnici ves dan kar precej dela z dajanjem najosnovnejših informacij, nekajkrat je bilo potrebno tudi povedati, od kod smo in kaj delamo.

Za individualni pogovor pa se je v Mariboru odločilo kar

20 študentov, v Ljubljani pa je bilo šest pogovorov.

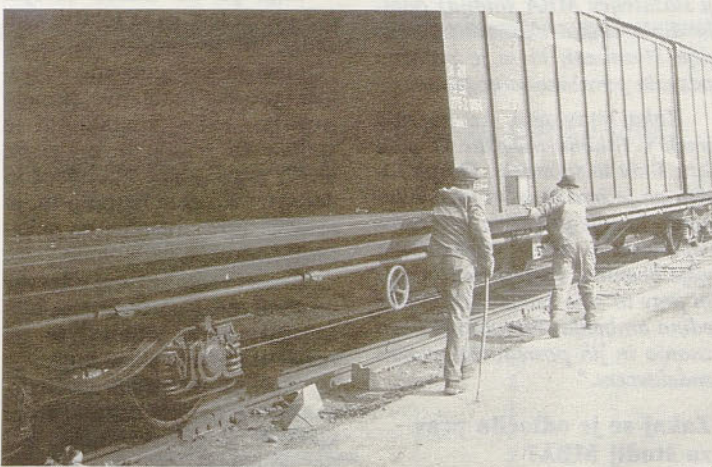
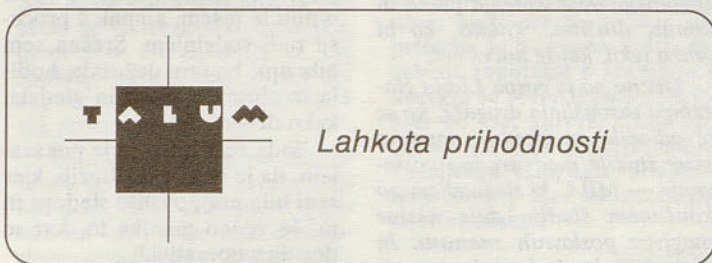
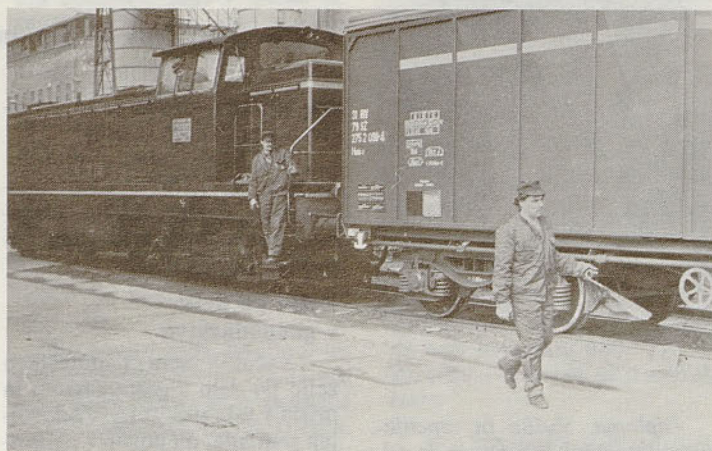
V Mariboru se je zvrstilo ob stojnicah okoli sto študentov, predvsem tehničnih smeri, največ strojnikov, nekaj pa je bilo tudi ekonomistov. To so bili predvsem študentje četrtih letnikov in absolventi, nekaj pa tudi že iskalcev prve zaposlitve. Zanimalo jih je predvsem, kakšno delo jim lahko nudimo, o osebnem dohodku, možnostih napredovanja in podobnem, niso niti spraševali. Sicer pa smo vse to zapisali v gradivu, ki smo ga delili.

Nekaj jih je spraševalo po tem, kakšne so možnosti za opravljanje diplomske naloge v naši družbi, ali pa samo opravljanje obvezne prakse, ki jo imajo določeno po programu.

Tisti, ki so si na naši stojnici vzeli pisno gradivo so našli najosnovnejše podatke o dejavnosti, letnem prometu, zaposlenih, o povprečni plači pripravnika in še kaj.

Seznani smo jih tudi s tem, da ponujamo zanimivo, fleksibilno delo na strokovnem področju, možnost nadaljnega izobraževanja, možnost horizontalnega napredovanja, izgrajen sistem ocenjevanja delovne uspešnosti, v primeru izrednih delovnih rezultatov možnost sklenitve individualne pogodbe o zaposlitvi ter pomoč pri reševanju stanovanjskega problema.

Seveda smo pripisali, da od njih pričakujemo: strokovnost, profesionalnost, znanje tujih jezikov in računalništva, pripra-

vljenost na permanentno izobraževanje, pripravljenost na nenehne spremembe v poklicnem delovanju, kreativnost, samoiniciativnost in predvsem veliko energije.

V letošnjem letu bomo predvidoma razpisali 18 štipendij in jih podelili tistim, ki se bodo obvezali, da bodo redno izpolnjevali študijske obveznosti, imeli korekten odnos do obveznosti iz pogodbe, da bodo pripravljani na dodatno izobraževanje tujih jezikov in računalništva in da bodo diplomsko nalogo opravili v naši družbi Talum.

Seznani smo jih, da v času študija financiramo dodatno izobraževanje, sofinanciramo manjše strokovne ekskurzije, vsako leto enomesečno spoznavanje družbe preko prakse in povrnemo stroške diplomske naloge.

Seveda ni manjkal tudi podatek, da redno izplačujemo štipendije in jih sprotno usklajujemo v skladu z republiškiimi štipendijami.

“Samo znanje, mladostna energija in pošten ter odgovoren odnos do sodržavljanov ter naslednjih generacij bo zagotovil, da bomo Slovenci kot narod in država med enakopravnimi narodi Evrope zagotovili primerno kvaliteto življenja. Srečna izbira dela je pogoj za uspeh,” je med drugim zapisal uvodne besede v knjižico TOP JOB rektor Univerze Maribor.

Kadrovski delavci naše družbe, ki so sodelovali na sejmu, so prav tako mnenja, da bo sejem, če ne takoj, pa vsaj z leti uredničil del tega poslanstva.

Vera Peklar

Osvojiti nova znanja

Lidija Hazabent — diplomantka prve generacije MBA študija v Mariboru

traj službe — vodenje informativno analitskega odseka.

Toda to še vedno ni bilo delo, ki bi ji dajalo popolno zadovoljstvo. Gospa Lidija Hazabent pravi temu celo "leta neproduktivnega dela".

Želja po delu v gospodarstvu

"Začutila sem nepotešljivo željo po delu v gospodarstvu in prišla v takratni TGA. Zadolžna sem bila, da delam v podjetju, ker se stvari dogajajo, ne da o njih le pišem, ampak v procesu tudi sodelujem. Srečna sem bila npr. ko sem dežurala, hodila iz obrata v obrat in gledala, kako delavci delajo.

Toda zelo hitro se je pokazalo, da je delo v instituciji, kjer sem bila prej, pustilo sledove in mi še vedno manjka to, kar se dogaja v operativni."

Tega pa ne moreš osvojiti čez noč, s tem so jo tolažili tudi drugi, to je proces, ki traja. "Dobro moraš poznati, tehnološki proces, normative, porabo surovin, kako kontaktirati z vodji... To se ne da delati na blef", pravi gospa Hazabent in dodaja: "Ko sem osvojila to, je nastala nova praznina na nekaterih področjih ekonomije."

Praznina, to je torej odgovor na tisti zakaj. Potrebno je bilo osvojiti nova znanja in si razširiti obzorja ekonomije.

"Seveda se nisem zavedala, kakšni naperi me čakajo. To ni klasičen magistrski študij, ker je skoncentriran na obdobje dveh let (konec tedna), ko je potrebno opraviti kar težke preizkušnje.

Študij se razlikuje od klasičnega, ker se klasične metode predavanj in opravljanja izpitov ne uporabljajo dobesedno. Sestavljen je sicer iz predavanj, pomembnejši del pa je aktivno sodelovanje v študijskem procesu. To pomeni predelati literaturo do naslednjega predavanja in biti pripravljen na diskusijo.

Učili smo se tudi nastopati v javnosti

Takoj smo spoznali, da moramo biti dejansko pripravljeni, ker nas profesorji tudi od prve ure naprej ocenjujejo. V takih diskusijah so prišle na površje izkušnje iz vseh slovenskih podjetij, od koder so bili slušatelji. Praktično je bil tam ves vrhni management in nekaj srednjega. Najtežje je bilo sodelovati pri "test statis", kar pomeni

študijo na konkretnih primerih. Pa ne tako, da bi obdelovali zgodovino nekega podjetja, ta je bila le za ilustracijo, ampak konkreten primer, ki ga je bilo potrebno rešiti. Razdelili smo se v skupine in ga reševali na osnovi znanj, ki smo jih pred tem že osvojili. Hkrati smo se ob tem učili tudi nastopati v javnosti. Profesorji so ocenjevali vse: kako govoriš, kakšna je tvoja govorica telesa (roke, prsti) ali boš s svojim nastopom poslovnega partnerja prepričal v verodostojnost in uspešnost svojih rešitev.

Študij je sestavljen iz dveh modulov

V prvem modulu je bilo osem izpitov. Vsak je bil sestavljen iz seminarske naloge in dodatnega preverjanja znanja, ki je bilo ustno ali pisno. Na ustnem delu nisi zagovarjal tistega, kar si pisal v seminarski nalogi. Naloge so morale temeljiti na konkretnih primerih. Seveda je bilo sestavni del ocene sodelovanje od začetka."

V prvem modulu je bilo potrebno pripraviti seminarsko nalogo, ki je zajemala vsa znanja splošnega modula. Zelo zanimiva je bila predvsem zato, ker so se prvič srečali s težavami skupinskega (teamskega) dela. Naloga je bila iz dveh delov:

— teoretična obravnava problema in

— aplikacija v praksi.

"V skupini nas je bilo šest in nikakor nismo mogli uskladiti interesov: bilo je namreč tik pred počitnicami, dopusti. Naloga, ki smo jo le uspeli napisati, je bila tudi po vsebini podobna našim težavam in seveda smo jo morali popravljati, da je sploh smela v knjižnico. Lahko bi goljufali in bi nalogo napisal en sam, toda delali smo, kot nam je bilo rečeno."

V drugem modulu se študij deli v tri področja:

- finančni menedžment
- marketinški menedžment
- mednarodni menedžment, ki je sinteza znanj s finančnega in marketinškega področja."

Lidija Hazabent si je izbrala tretje področje. Pravi, da je bil to čas porajajoče se borzne dejavnosti v Sloveniji, tudi finančna funkcija v podjetju ni bila drugo kot zagotavljanje plač in finančno področje ni bilo toliko zanimivo. Kasnejši vpisi so pokazali, da se je miselnost v

zelo kratkem času spremenila in sedaj ima finančna smer mnogo več interesentov.

Sistem študija je bil enak kot v prvem modulu, prav tako tudi preverjanje znanja. Ko so na koncu opravili vse formalnosti — osem izpitov, je bilo potrebno izdelati seminarsko nalogo, ne v skupini, ampak samostojno. Kdor si je pravočasno izbral temo, in profesorji so skrbeli, da si jo je, je imel to modulno nalogo kot osnovo za pripravo magistrske naloge.

Predavanja, diskusije, okrogle mize

Študijski dan se je začel zjutraj ob 9. uri in končal zvečer okrog 22. ali še kasneje. Ko so namreč s predavanji okoli 20. ure zvečer končali, so imeli neke vrste okrogle mize. Pvblijeni so bili direktorji znanih slovenskih podjetij in razni strokovnjaki, ki so se radi odzvali.

"Pri teh pogovorih smo seveda vsi intenzivno sodelovali. Od začetka nam je bilo dokaj nenavadno, ko nam je v petek zvečer profesor po okrogli mizi dejal, naj do naslednjega jutra naštu-diramo rešitev določenega problema. Tako se je zgodilo, da sem prišla domov in krepko čez polnoč še študirala, kajti zjutraj je bilo potrebno imeti odgovor. To pa je tisto, kar je bilo drugače kot pri klasičnem magistrskem študiju, ko se po celodnevem predavanju verjetno ne bi vsedla za mizo in še študirala, ker bi se smilila sama sebi. Tu pa smo morali. Povedali so nam, da ima dan 24 ur, ki jih moramo znati izkoristiti, saj se usposabljammo za menedžerje.

Eden težjih izpitov, za kate-rega sem si vzela tudi študijski dopust, je bila neke vrste matematika. Šlo je za spoznavanje vrednostnih papirjev, obveznic, delnic, raznoraznih tehnik nakupa, trgovanja na borzah. O tem je bilo izredno malo pisnega materiala, ljubljanska borza pa je bila v začetnih težavah. Profesorji so si bili enotni, da ni dovolj, če znamo ločiti vrste donosov, boniteto posameznih vrednostnih papirjev, sprejeti pravilne odločitve pri finančnih naložbah, ampak so od nas zahtevali finančni izračun po formulah in pravilno vrednotenje in razlago rezultatov. Danes tega študenti MBA ne delajo več.

Diploma, služba in vzpenjanje po stopničkah navzgor do odgovornega dela vodenja plana in analiz, družina... Status, ko bi lahko rekli, kaj še hočeš več.

Očitno pa je gospa Lidija Hazabent razmišljala drugače, ko se je odločila za izredno naporno smer študija mednarodno poslovanje — MBA, ki slušateljem po končanem študiju daje naslov magister poslovnih znanosti. In prav ta naslov je (v prvi generaciji slušateljev MBA študija) dobila diplomirana ekonomistka Lidija Hazabent, ki se je prijazno odzvala povabilu na pogovor.

Zakaj prav ona, ko pa smo imeli v Talumu magistre že pred leti. Toda to so moški. Gospa Lidija pa je ženska in to prva v Talumu, ki si je pridobila ta naslov, čeprav to ni nikjer vidno, nima višje ocenitve, ima pa več znanja in prav to si je želela. "To je bila edina ambicija. Pridobiti si nova znanja in jih posredovati svojim sodelavcem."

Zakaj se je odločila prav za študij MBA?

"Če hočem odgovoriti na tale zakaj, moram seči s spomini prav do leta 76, ko sem diplomirala in se takoj zaposlila na SDK. Seveda se nisem zavedala, kaj pomeni gledati ekonomijo od zunaj in ne sodelovati v procesu, ne nabirati praktičnih izkušenj.

Ko sem končala pripravnitvo, so mi dali na izbiro delati kot finančni inšpektor na terenu ali znotraj službe. Mlada in naivna sem se odločila za teren in takrat so se težave šele začele. Podkovana z nanjem s fakultete in deloma iz literature, ki je bila takrat na voljo, sem na terenu hitro spoznala, da vem manj kot ljudje, ki to delo opravljajo. Bila sem edina od takratnih inšpektorjev, ki sem šla k vodji in mu povedal, da na terenu ne bom več delala."

Upošteval je njene želje in dobila je odgovorno delo zno-

Izhodišče za razmišljanje, kako doseči večjo učinkovitost in uspešnost

Magistrska naloga Lidije Hazabent je bila visoko ocenjena. Ni se lotila problema s svojega področja pač pa marketinškega, kar je bil zanjo nov izziv, spusti se zelo resno v novo področje, s katerim sicer sodeluje, vendar ga ne pozna tako kot svoje področje dela.

“Komerčila me je vedno privlačila, ker je to v ekonomiji toliko eksaktno področje, kot proizvodnja v podjetju, kjer nastaja nova vrednost. Tu se posel dela, vse ostalo je strokovni servis.”

Nisem si zastavila nobenih ambicioznih ciljev. To je le izhodišče za razmišljanje o nečem. Naloga predstavlja parcialno rešitev problema procesa izvajanja kontrolinga na enem samem funkcijskem mestu v podjetju na področju marketinga. Moram omeniti, da mi je direktor pomagal s podatki, kajti zelo resno je bilo potrebno zastaviti vizijo Taluma in temeljne cilje na področju marketinga.

MBA študij ni le za ekonomiste

Organizacija študija je bila res na nivoju. Profesorji niso

pustili motiti predavanj, tako so bili vsi telefonski pogovori nezajeljeni oziroma prepovedani. To je povzročalo kar nekaj težav kolegom, direktorjem, ki so jih klicali zaradi službenih potreb. Imeli smo dnevno evidenco prisotnosti, izostanki seveda niso bili opravičljivi, le boizen.

Prav tako niso bili zajeljeni odstopi. Tisti, ki je že pomislil na to, je bil deležen hude kritike in drug drugega smo spodbujali, da vztrajamo.

Vsak dan smo izpolnili tudi anketo o profesorjih, kar je bilo včasih zelo moreče, toda zelo resno in na podlagi tega je marsikateri profesor tudi izgubil pravico predavati na tem študiju.

Večinoma so nam predavali domači predavatelji, kadar so predavali profesorji iz tujine (Anglije, Nemčije, Amerike, Italije in Nizozemske) je bil uradni jezik angleščina, v angleščini je bil tudi preizkus znanja in anketa.

Po razne podatke je bilo treba seveda tudi v univerzitetno knjižnico, ali v knjižnico na ekonomski fakulteti. Prek računalniških povezav je mogoče pridi tudi do ameriške baze po-

datkov, kar je treba seveda posebej plačati.

Dragocenost te šole so bili tudi medsebojni stiki. Bila nas je skupina 24 ljudi z vseh koncev Slovenije, ki smo se dodobra spoznali, tudi v slabih lastnostih. Presneto smo si znali iti na živče, vstrajali smo na svojih stališčih. Obremenjeni, utrujeni, nervozni... pa vendar povezani in pripravljani pomagati. Toda, ko je bilo vse mimo, so bile težave pozabljene, ostalo pa je osnovno spoznanje — iz te šole smo odšli drugačni. Prav to pa so bile besede dekana, ko nas je na prvem sestanku pozdravil in vedno znova se jih spominim.

Težavnosti tega študija v bistvu ne čutiš, ker se odvija vse tako hitro. Rada bi priporočila svojim kolegom, naj poskusijo. Užitek je sedeti v šolskih klopih in ob nabiranju znanja pozabiš na vse težave s pomanjkanjem časa. Ne zavedajo se, kaj spuščajo in kaj pomeni po nekaj letih prakse vključiti se v tak proces.

To ni študij samo za ekonomiste. Inženirji bi si precej olajšali delo, če bi ekonomijo spoznali na tak način. Tudi družboslovce smo imeli v naši skupini.”

To pa je že spodbuda vsem, ki še razmišljate: bi, ne bi... Morda se boste na informativnem dnevu srečali celo z Lidijo Hazabent v vlogi profesorice. Pri predstavitvi programa za četrto generacijo so jo namreč že povabili, da je predavala o kontrolingu v marketingu.

Poskušala sem zapisati pomembnejše misli iz najinega pogovora kot spodbudo, da bi se še kdo odločil za tak način nabiranja novih znanj.

Želela pa sem, da bi spoznali drugačno Lidijo Hazabent, ne le takšno kot jo vidimo vsak dan — urejeno in elegantno gospo, ampak ekonomistko, ki se ne boji neznanih področij. Nasprotno — prav ta so ji največji izzivi.

Je v Talumu dovolj prostora, da ne bo ponovno nastala praznina, kajti potem, to sem prepričana, jo bo gospa Lidija Hazabent zapolnila s študijem in dosegla še več. Ali pa bo šla tja, kjer bo vse, kar ve, lahko uporabila, ne le na papirju, ampak v življenju, tam, kjer “se ekonomija dela”, kjer se ustvarjajo nove vrednosti”

Vera Peklar

Kako smo poslovali

V DE Elektrolize smo v februarju proizvedli 5.604 ton elektrolitskega aluminija, kar pomeni, da smo proizvedli za 132 ton manj aluminija kot smo načrtovali za ta mesec (indeks 98). V obeh mesecih skupaj smo proizvedli 11.954 ton elektrolitskega aluminija in prav tako nismo dosegli planske postavke za 1 odstotek. Od skupne količine odpadca na elektrolizo B 5.568 ton (indeks 97) in na elektrolizo C 6.386 ton (indeks 100).

Razen proizvodnje pa je v tem mesecu zadovoljiva poraba vseh surovin na enoto proizvoda, še najbolj poraba električne energije, katera je v elektrolizi B in C manjša za 1% od planskega normativa.

V De Proizvodnja anod smo v februarju proizvedli 1.498 ton zalitih anodnih blokov B (indeks 95) in 1.640 ton zalitih anodnih blokov C (indeks 98). V obdobju I-II smo proizvedli 3.296 ton anodnih blokov B ter s to količino zaostajamo za planom za 1%, proizvodnja anodnih blokov C pa je 3.402 toni in prav tako zaostaja za planirano proizvodnjo za 3%.

V DE Livarna smo v februarju proizvedli iz čistega aluminija — hlebčkov in T formatov 3.628 ton, iz čistega aluminija za gnetenje — bram, drogov, širokega traku, ozkega traku in žice 659 ton, iz gnetnih zlitin — bram,

drogov, širokega traku in žice 517 ton in iz livarskih zlitin — hlebčkov 206 ton. Iz navedenih podatkov je razvidno, da znaša blagovna proizvodnja DE Livarna 5.010 ton in je za 267 ton oziroma 5% manjša kot smo načrtovali za ta mesec.

V obeh mesecih smo proizvedli skupaj 10.948 ton livarskih proizvodov in s to proizvodnjo nismo dosegli planske postavke za 171 ton oziroma 2 odstotka. Glede na enako obdobje preteklega leta je letošnja blagovna proizvodnja DE Livarna prav tako manjša za 157 ton oziroma 1%.

V DE Predelava aluminija smo v drugem mesecu proizvedli 324 ton rondelic (indeks 121) in 54 ton izparilnikov (indeks 59). V obdobju I- II znaša proizvodnja rondelic 562 ton, proizvodnja izparilnikov pa 105 ton. Pri obeh proizvodih nismo dosegli planskih postavk zaradi premajhnega obsega prodajnih naročil.

Skupna blagovna proizvodnja livarniškega asortimenta je v februarju dosežena s 5.388 ton, kar je 249 ton manj kot smo planirali za ta mesec (indeks 96). V obeh mesecih smo skupaj proizvedli 11.615 ton in prav tako nismo dosegli načrtovane proizvodnje za 263 ton oziroma 2 odstotka.

Gradivo pripravila: Dragica Leskovar

Razpis kadrovskih štipendij za šolsko leto 1994-1995

POKLIC

inž. strojništva	2
inž. el. tehnike-energetike	1
inž. metalurgije	2
dipl. inž. strojništva	2
dipl. inž. el. energetike	1
dipl. inž. avtomatike	1
dipl. inž. metalurgije	2
dipl. inž. računalništva	1
dipl. ek. — fin. in račun.	1
dipl. ek. — notranja menjava	2
dipl. ek. — ek. odnosi s tujino	2
dipl. psiholog	1
SKUPAJ	18

PRIJAVA

Kandidati za kadrovske štipendije naj pošljejo vloge na obrazcu SPN 1, na naslov: TALUM Kidričevo, kadrovska služba, Tovarniška 10, 62325 KIDRIČEVO, do 31. 5. 1994.

K prijavi za štipendijo je potrebno priložiti:

- fotokopijo potrdila o opravljenih izpitih, z navedbo števila opravljenih izpitov in števila predpisanih izpitov,
- potrdilo o vpisu,
- življenjepis.

Če prijava ne bo natančno izpolnjena in priložena vsa dokumentacija, je ne bomo upoštevali.

IZBIRA KANDIDATOV

Pri izbiri kandidatov upoštevamo poleg učnega uspeha, višjega letnika še nagnjenja in sposobnosti.

OBVESTILA O IZBIRI KANDIDATOV

Kandidate, ki se bodo prijaviili v rednem razpisnem roku bomo z rezultati izbora seznanili do 31. 7. 1994.

VIŠINA ŠTIPENDIJE

Višina štipendije je določena s samoupravnim sporazumom o štipendiranju in internimi akti družbe.

Vsak, kdor misli, lahko meditira

Mojca Kerbler

Življenje je prekratko, da bi ga prepustili naključju — kar bo, pač bo. Včasih je potrebno storiti le nekaj drobnih reči in ga voditi tako, da nas bo osrečevalo in vse, kar bomo delali, nam bo v zadovoljstvo.

Pa ne mislite, da to uspeva meni, čeprav bi rada, da bi mi, zato sem z zanimanjem poslušala Mojco, ki je s pomočjo transcendentalne meditacije spremenila svoje življenje.

Mojca Kerbler je bila med nami leto dni. Kot diplomirana inženirka računalništva je opravljala pripravništvo v službi za informatiko (prej smo temu rekli ERC) in samo njeni najožji sodelavci so vedeli, da računalništvo ni tisto, kar jo osrečuje.

Čisto slučajno sem slišala, da po končanem pripravništvu odhaja daleč v tujino na izpopolnjevanje v meditaciji.

Te stvari so mi popolna neznanica, zato sem jo previdno vprašala, če bi nam sama hotela povedati nekaj osnovnih informacij o transcendentalni meditaciji, ki jo že dalj časa prakticira, in takoj je bila za to.

„Že od leta 1990 prakticiram tehniko transcendentalne meditacije (TM). Ljudje začnejo prakticirati TM iz najrazličnejših razlogov. Nekateri se naučijo tehniko po priporočilu svojega zdravnika, da bi jim pomagala pri zdravljenju specifičnih boleznih, ki jih povzroča stres npr. nespečnost, visok krvni pritisk. Drugi začnejo, ker želijo izkoristiti več svoje inteligence ali uživati več sreče v življenju.

Jaz sem želela, da bi imela več energije, da bi bila bolj inteligentna, da bi svoje obveznosti (takrat so bile šolske) opravljala dobro in z lahkoto in bi mi ostalo še dovolj energije za prijatelje, fanta, želela sem, da

bi bila bolj vesela, bolj optimistična. Prebrala sem knjigo: Peter Russel, Tehnika TM. Nekako čutila sem in vedela iz svojih izkušenj, da je veliko tega, kar piše v knjigi, resnično.

Šla sem na tečaj TM, ki je bil organiziran v Mariboru in moje življenje se je spremenilo bistveno na bolje. Postala sem bolj sproščena, notranje polna, srečna, imam jasnejše misli, čutim več življenja v sebi, sem bolj optimistična, veliko stabilnejša, močnejša.

Transcendentalna metoda je preprosta, naravna, nenaporna miselna tehnika globokega počitka in se prakticira 15-20 minut dvakrat dnevno sede in z zaprtimi očmi. TM je na zahod prinesel Maharishi Mahesh Yogi, poznavalec vedске znanosti in diplomiran fizik.

TM omogoči, da duh prekorači (transcendirira) miselno aktivnost, da gre preko grobih, finih in najfinejših nivojev miselne aktivnosti ter pride do tihega, popolnoma budnega stanja zavesti brez misli, do izvora misli.

Med prakticiranjem TM-a duh prihaja v dotik z izvorom misli, ki je rezervoar energije, kreativnosti in inteligence. Istočasno pa telo prihaja v edinstveno stanje globokega počitka in sprostitve. Ta globok počitek odstranjuje nako-pičen stres in napetost in ustvarja osnove za bolj dinamično in uspešnejšo aktivnost. TM se torej prakticira kot priprava za dnevno aktivnost in ne zaradi sama sebe. Počitek, dosežen v TM-u je veliko globlji kot v spanju in ravno to potrebuje telo, da bi odstranilo globoko zakoreninjene strese, do katerih spanje in navaden počitek nikoli ne sežeta.

TM ni religija niti filozofija niti način življenja. Ne vključuje način obnašanja ali moralne norme, sistem vrednot, verovanje v nekaj. TM je miselna tehnika. Vsakdo, kdor misli, lahko tudi meditira.

V svetu prakticira TM več kot 5 milijonov najrazličnejših ljudi vseh poklicev, starosti, stopenj izobrazbe, religij. Več kot 400 raziskovalnih študij potrjuje, da je tehnika učinkovita pri razvoju celotne osebnosti — duha telesa in vedenja — da izboljšuje kvaliteto življenja celotne družbe.

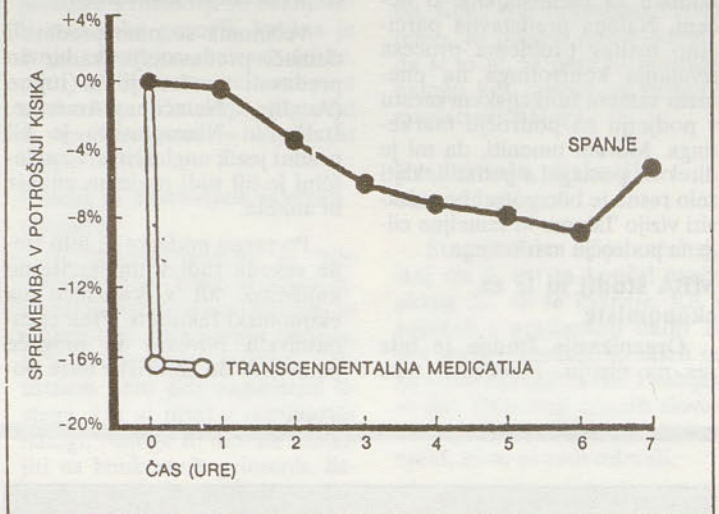
Omenila bi nekaj znanstvenih študij v zvezi s transcendentalnim meditiranjem:

1. STOPNJE POČITKA

Po šestih urah spanja pade poraba kisika za približno 8 odstotkov. V času vaj tehnike TM se poraba kisika, s katero se

meri metabolična aktivnost nagle zmanjša že v prvih minutah za približno 16 odstotkov in ostane na tej ravni med vso vajo. To kaže na stanje globokega počitka.

SPREMEMBE V METABOLIZMU

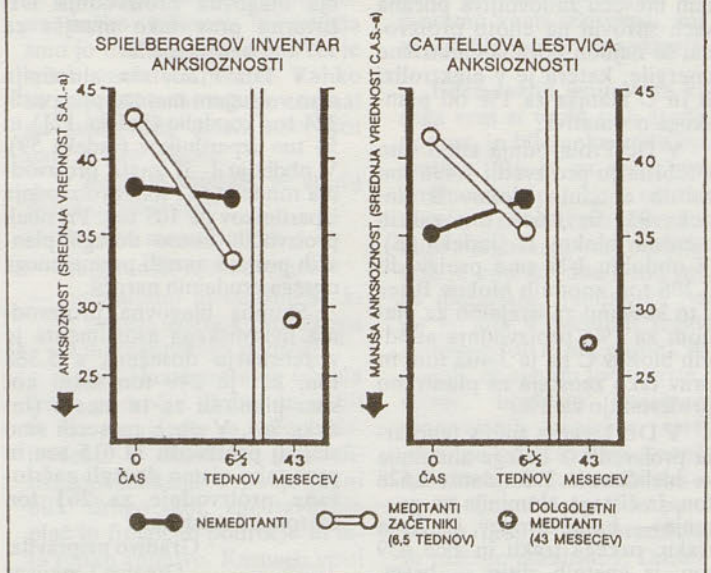
2. ZMANJŠANJE ANKSIOZNOSTI (TESNOBNOSTI), STRAHU

Raziskovanja kažejo pri osebah, ki prakticirajo TM pomembno zmanjšanje stanja tesnobe. Opaziti je, da je raven tesnobe pri osebah, ki

vadijo kratek čas, padla izpod ravni kontrolne skupine nepraktikantov, čeprav je bila ta raven na začetku na višjem nivoju). Stopnja tesnobe pri tistih, ki vadijo dalj časa, teži nižje, kar kaže na postopno rast koristnih delovanj tehnike TM.

(Nadaljevanje na 7. strani)

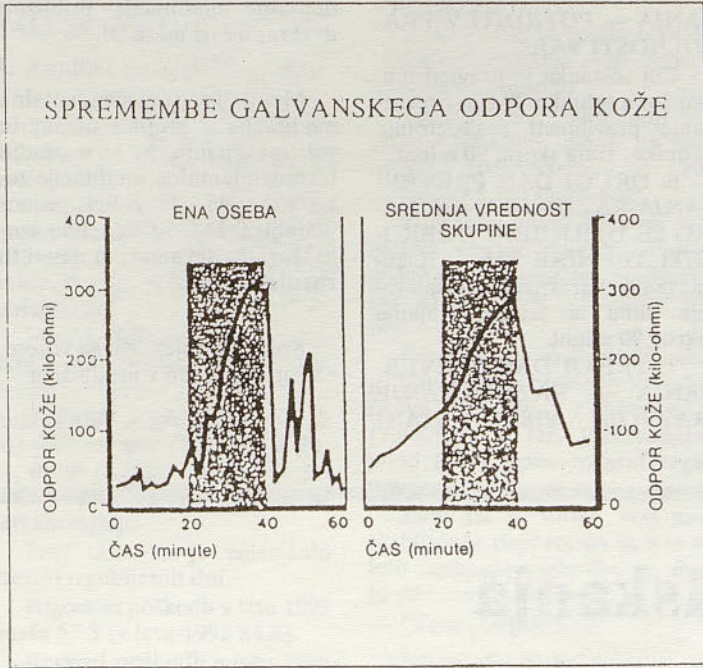
ZMANJŠANJE ANKSIOZNOSTI

3. STANJE RELAKSACIJE

V stresu ali tesnobnosti se zmanjšuje odpor kože. V času vaje TM odpor kože znatno raste, poprečno okoli 300 odstotkov, v nekaterih primerih celo do 500 odstotkov, kar kaže na

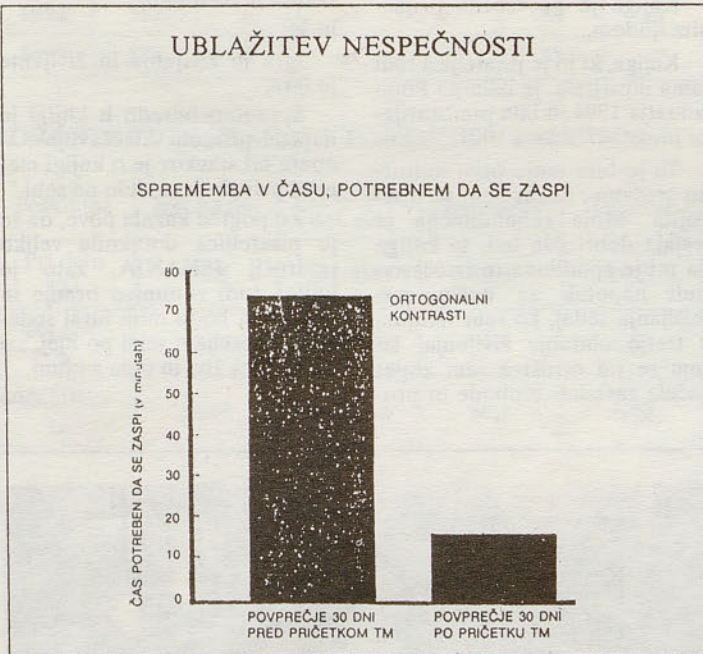
zmanjšanje emocionalnih motenj in napetosti. V primerjavi s spanjem, ko odpornost kože raste 1 do 2 krat, vidimo, da je počitek, ki ga nudi vaja TM, globlji od počitka v globokem snu.

4. UBLAŽITEV NESPEČNOSTI

TM znatno skrajša čas, ki je potreben, da zaspijo osebe, ki trpijo za nespečnostjo. Dokaza-

no je, da je tehnika kot terapija za nespečnost enostavna za učenje, prinaša takojšnje uspehe, ima trajne rezultate, nima stranskih škodljivih učinkov.

5. SINHRONIZACIJA MOŽGANSKIH VALOV

Za znanstvenika pomeni povečana urejenost možganskih valov "optimiziranje funkcioniranja možganov". Za osebo, ki prakticira TM pa to pomeni ra-

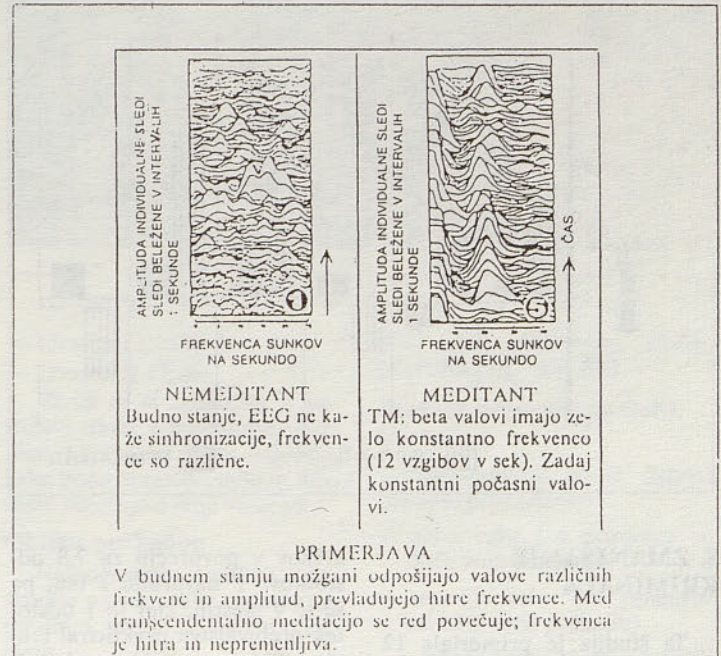
zrivanje — koriščenje — polnega miselnega potenciala.

Med normalnim počitkom se pri večini testiranih oseb pojavijo alfa valovi (8-10 Hz). Med vajo TM se javljajo periode beta valov (okoli 22Hz), ki so sinhronizirani in usklajeni na vseh

točkah lobanje. Frekvenca teh valov kaže na notranjo budnost.

Pri meditantihi, ki meditirajo dalj časa, se ta urejenost v delovanju možganov ohrani tudi izven meditacije skozi ves dan.

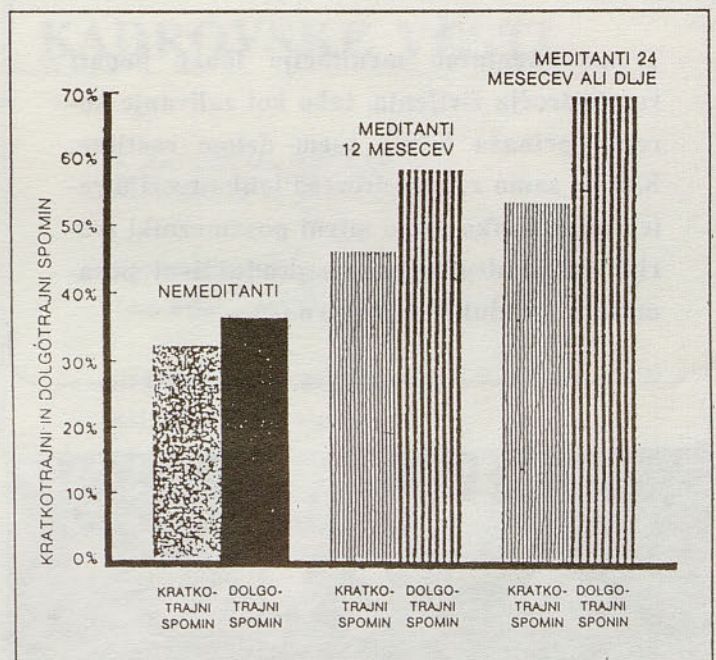
Dokazano je, da zrastejo nove, izvirne ideje, kadar delujejo možgani usklajeno in sinhronizirano. Prav te nove ideje so tiste, ki so gibalo razvoja v podjetju, družbi, znanosti.

6. PORAST SPOSOBNOSTI UČENJA

Študije so pokazale, da so praktikanti tehnike TM na testih spominjanja uspešnejši in da se hitreje učijo kot nepraktikanti. Tudi pri težjih testih

kažejo praktikanti veliko boljše rezultate. Odnos med trajanjem redne prakse tehnike in izboljšanim pomnjenjem kaže na to, da je TM direktno odgovorna za izboljšano sposobnost učenja.

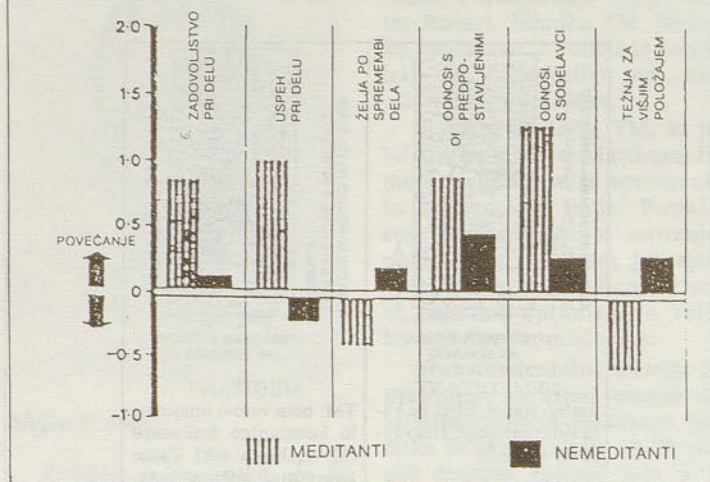

7. POVEČANJE PRODUKTIVNOSTI

Praktikanti TM-a kažejo večje zadovoljstvo, večje dosežke pri delu in večjo stabilnost pri poslu, prav tako tudi

boljše medčloveške odnose s predstavljenimi in sodelavci. Praktikanti TM-a doživljajo več zadovoljstva v svojem poklicu in imajo, kar lahko opazijo tudi drugi, več uspeha pri delu.

PRIMERJAVA MEDITANTOV Z NEMEDITANTI

8. ZMANJŠANJE KRIMINALA

Ta študija je primerjala 12 mest, kjer je ob koncu leta 1972 vsaj 1 odstotek prebivalstva praktical tehniko TM in 12 kontrolnih mest, kjer je bilo relativno malo praktikantov TM, mesta pa so si podobna po številu prebivalstva, položaju in statistikah kriminala. V 9 od 19 kontrolnih mest se je povečalo število resnih kriminalnih pre-

krškov v povprečju za 7,8 odstotkov. V nasprotju s tem pa se je v mestih, kjer je 1 odstotek prebivalstva praktical tehniko TM, zmanjšala rast kriminala za povprečno 8,8 odstotkov.

Tehnika TM se uči v sedmih korakih:

1. UVODNO PREDAVANJE — nudi uvod v program TM in prikaže koristi, ki jih imamo, če redno prakticiramo TM. Traja 60-90 minut.

Transcendentalna meditacija lahko bogati vsa področja življenja, tako kot zalivanje korenin prinaša hrano vsem delom rastline. Ker pa samo zelena drevesa lahko tvorijo zelen gozd, lahko samo mirni posamezniki tvorijo mirno družbo, samo produktivni posamezniki produktivno tovarno.

2. PRIPRAVLJALNO PREDAVANJE — govori o mehanizmu tehnike TM. Traja 60-90 minut.

3. OSEBNI RAZGOVOR S KVALIFICIRANIM UČITELJEM PROGRAMA TM traja približno 15 minut.

4. OSEBNO UČENJE, UČENJE TEHNIKE — traja okrog 45 minut.

5. PRVI DAN PREVERJANJA — POTRDITEV PRAVILNOSTI VAJE

Cilj sestanka je pregled mehanizma tehnike TM in preverjanje pravilnosti prakticiranja tehnike. Traja skoraj 90 minut.

6. DRUGI DAN PREVERJANJA-RAZUMEVANJE, KAKO SE UTRJUJEJO DOBROBITI TEHNIKE TM — Razumevanje naravnega usklajevanja duha in telesa. Trajanje okrog 90 minut.

7. TRETJI DAN PREVERJANJA — RAZUMEVANJE RAZVOJA VIŠJIH STANJ

ZAVESTI S POMOČJO TEHNIKE TM. Cilj tega sestanka je med drugim ustvariti vizijo cilja TM programa. To je razvoj polnega človeškega potenciala, razvoj višjih stanj zavesti. Traja 90 do 120 minut.

V Sloveniji so centri za TM v Novem mestu, Kranju, Mariboru in Ljubljani. V Mariboru organizirajo tečaje transcendentalne meditacije približno dvakrat na tri mesece.

Mene je transcendentalna meditacija s svojimi učinki in veličina znanja, ki je v ozadju transcendentalne meditacije tako prevzela, da želim postati učiteljica TM, se nenehno izobraževati v tej smeri in dajati to znanje drugim."

Srečno, Mojca. Ko se vrnete, vas pričakujemo v uredništvu.

Vera Peklar

Iskanja

Družimo se v času in prostoru
Poiščimo skupni izvir

Kot del skupnega izvira: predstavitev knjige ISKANJA — alternativni pristop do zdravega življenja pisateljice Antonije KRAJNC.

Knjiga je posvečena prijaznim ljudem...

Knjiga, ki jo je pisateljica tudi sama ilustrirala, je izšla na Ptujju januarja 1994 in bila predstavljena javosti 17. marca 1994.

To je bilo moje prvo kulturno srečanje, odkar sem se upokojila. Moja rehabilitacija je trajala dobri dve leti, ta knjiga pa mi je spodbuda in istočasno tudi napotek za način razmišljanja sedaj, ko sem vstopila v tretje obdobje življenja, ko sem se od otroštva sem zopet začela zavedati svobode in pro-

stega časa tega kratkega bivanja — kot pravi v knjigi:

Ne more biti dolčas, ko se preminjaš sebe;

življenje na zemlji je samo ena postaja.

in še:

Danes je novi dan.

in še:

Igra je življenje in življenje je igra.

Spremno besedo h knjigi je napisal pisatelj Vili Ravnjak. V enem od stavkov je o knjigi menil: "priročnik za delo na sebi."

Že pogled kazala pove, da se je pisateljica dotaknila veliko področij ISKANJA, zato je knjiga tudi zanimivo branje in upam, da bodo moji bivši sodelavci z veseljem segli po njej, saj pisateljica živi in dela z njimi.

Ana

Število poškodb pri delu se je zmanjšalo

STANJE VARSTVA PRI DELU V LETU 1993 V TALUM KIDRIČEVO

1. Analiza poškodb pri delu

V letu 1993 se je pripetilo v podjetju TALUM 281 poškodb. Od tega je bilo 154 poškodb, kjer je bila nudena samo prva pomoč oziroma BO največ do 8 ur, 6 poškodb na poti na delo in 121 poškodb pri delu, katere so evidentirane na republiškem obrazcu ER'8.

Vsa nadaljnja analiza poškodb se nanaša na 121 poškodb pri delu.

Podatku o gibanju poškodb pri delu od leta 1993 nam kažejo, da se je število poškodb pri delu v primerjavi z prejšnjimi leti zmanjšalo.

Prav tako se je zmanjšalo število izgubljenih dni.

Pogostost poškodb v letu 1993 znaša 57,3 (v letu 1992 84,8).

Resnost poškodb v letu 1993 znaša 0,95 (v letu 1992 pa 1,27).

Pregled poškodb po DE in obratih

V letu 1993 je prišlo v vseh DE do zmanjšanja pogostosti in resnosti poškodb.

Dosegli smo "sprejemljivo" število poškodb, glede na tovrstno proizvodnjo, t.j. 10 poškodb na 100 zaposlenih.

Prav tako v letu 1993 ne beležimo smrtno oziroma hujše poškodbe pri delu, le 7 poškodb pri delu je bilo v BO več kot 30 dni.

Predvsem je zadovoljivo, da je bilo število poškodb v elektrolizi B (9,7%), v elektrolizi C (7,9%) in v DE Proizvodnja anod (9%) izpod tovarniškega povprečja.

Zato pa je toliko bolj zaskrbljujoče dejstvo, da iz leta v leto izstopajo poškodbe pri delu po obratih, kot sledi:

- Obrat rondic 23,3%
- Elektro vzdrževanje 23,1%
- Vzdrževanje anod 21,4%

- Livarna I 17,6%
- Livarna II 17,6%

Vzrok za te poškodbe je potrebno iskati v tehnološki disciplini, t.j. delavci samo odločajo, kako bodo opravljali delo in tako samo odločajo o svoji varnosti.

Oblika poškodbe

Najpogostejša oblika poškodbe padec osebe, udarec ob predmet, vrezina, padec predmeta.

Iz tega je razvidno, da se poškodbe pripetijo predvsem zaradi neurejenega — nepopravljenega delovnega porostora oziroma naurejenega delovnega mesta.

Vzrok poškodbe

Najpogostejši materialni povzročitelj poškodb so ročna orodja, kosovni material (de-

ske, cevi, pločevina, sledijo stopnišča, tla, cestišče).

Pregled poškodb po delih telesa

Najpogosteje so si delavci pri delu poškodovali:

- prste roke (36 primerov ali 30% vseh poškodb)
- zapestje roke (15 primerov ali 12% vseh poškodb)
- gleženj noge (13 primerov ali 10% vseh poškodb),

oziroma najpogosteje so si delavci pri delu poškodovali roke in to v 62 primerih ali 51% vseh poškodb in noge v 41 primerih oziroma 34% vseh poškodb.

Le 8 primerov poškodb ali 15% vseh poškodb so poškodbe ostalih delov telesa.

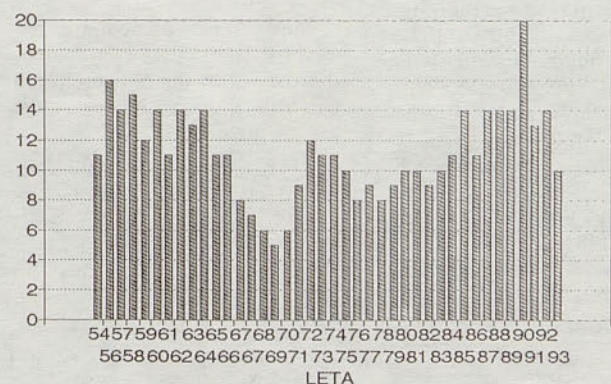
PREGLED POŠKODB PO ŠTEVILU IZGUBLJENIH DNI

Leto izg. dni	Brez BO 8 ur	BO 1-3	BO 4-7	BO 8-15	BO 16-30	BO nad 30
1992	387	6	55	87	58	19
1993	154	6	34	40	35	7

POGOSTOST IN RESNOST POŠKODB V LETU 1993

Poškodbe	Izguba dni	Opravljen del. ure	Pogostost	Resnost
Pri delu 121	2005	2110048	57,3	0,95
Na poti 6	144	2110048	2,8	0,07
SKUPAJ 127	2149	2110048	60,1	1,02

ŠTEVILO POŠKODB / 100 ZAPOSLENIH

KADROVSKE VESTI

I. ZAPUSTILI TALUM V MESECU MARCU 1994

DE PROIZVODNJA ANOD

7728 BUHINJAK Petar

SLUŽBA ZA INFORMATIKO

8617 KERBLER Mojca

A) ZAPUSTILI TALUM V MESECU MARCU 1994, IN SE ZAPOSILILI V DRUGI DRUŽBI

DE VZDRŽEVANJE

3201 NOVOSELNIK Slavko
5400 BOBNARIČ Stanislav
3240 TRELIC Marjan
4070 VINKLER Milan
7538 PETEK Stjepan

ČEPRAV ZDRAVJE NI VSE, JE PA VSE DRUGO BREZ ZDRAVJA NIČ

(Nitsche)

LAMBLIAZA — ČLOVEKOVA NALEZLJIVA BOLEZEN

Je najbolj razširjena zajedalska črevesna nalezljiva bolezen, ki jo povzroča zelo odporen bičkar (*Giardia lamblia*). Povzročitelja (med drugim tudi) v obliki ciste, najdemo v blatu.

Okužba se prenaša OD ČLOVEKA NA ČLOVEKA in lahko poteka tudi brez znakov bolezni. Vir okužbe je lahko bolnik, ki preboli bolezen z ali brez vidnih znamenj ali pa "kliconosec", ki je navidezno "zdrav", izloča kužne klice.

OKUŽIMO se lahko neposredno: poglavitni krivec so: UMAZANE ROKE, OKUŽENA PITNA VODA in OKUŽENA HRANA oziroma ŽIVILA ali posredno, npr. z brisačami ali drugimi predmeti, kot so kljuge, straniščnih vrat, ročaji poteznih vrvic ali sprožilci za izplakovanje WC školjk, igrače...

Možen izvor okužbe sta tudi domači pes in mačka.

Za zdravljenje lambliaze imamo uspešna in učinkovita zdravila. Bolezen preprečujemo z preskrbo zdrave pitne vode in z doslednim spoštovanjem osnovnih higienskih načel, predvsem osebne higiene. Navedeni splošno-higienski ukrepi veljajo tudi za preprečevanje drugih okužb s črevesnimi paraziti:

1. Predvsem skrbimo za čistočo rok, nohtov in obnohtja, obvezno, temeljito umivamo roke pod tekočo (po možnosti toplo) vodo in milom pred vsakim obrokom hrane in po vsaki uporabi stranišča.

2. Za pitje, pripravo hrano in umivanje uporabljamo le neokuženo zdravo pitno vodo. Previdnost je potrebna povsod

tam, kjer je preskrba z vodo slaba in ni urejene kanalizacije.

3. Uporabljamo le sveža, zdrava, dobro očiščena in oprtana živila, ki jih primerno skladiščimo (zamrežene shrambe), pripravljamo, razdeljujemo in shranjujemo. Pazimo, da so živila zavarovana pred muhami.

4. Sadje in zelenjavo, ki jo ponudimo ali pojemo v presni obliki, dobro operemo pod tekočo vodo, vsa mesna in mlečna živila shranjujemo za krajši čas v hladilniku, jedi ne ogrevamo, če pa že, morajo temeljito prevreti, ne pozabimo si pred in med pripravljanjem hrane umivati roke.

5. Smeti zbiramo v zaprtih smetnjakih, v zavezanih vrečah ali pokritih vedrih in jih redno odstranjujemo. Če ni urejenega odvoza, smeti sprti sežigamo ali zakopavamo.

6. Uničujemo prenašalce povzročiteljev nalezljivih bolezni (muhe, miši, podgane...), skrbimo za zdravje domačih psov in mačk, ne vodimo jih na otroška igrišča.

7. DELAVCI V ŽIVILSKIH OBRATIH TER V VRTCIH IN ŠOLAH skrbite za svoje zdravje in za zdravje "gostov"! Hodite redno na predpisane zdravniške preglede, še posebej pazite na osebno higieno ter na vzdrževanje vzornega reda in čistoče, zlasti na WC.

Zdrav način življenja in skrb za čisto okolje pomeni OMEJITEV črevesnih nalezljivih bolezni.

Ne pozabimo, da je gibanje črevesnih nalezljivih bolezni zanesljivo merilo higienске ravni vsake dežele!

pomembnejši je živčni strup nikotin, katran, ogljikov monoksid, aldehidi, fenoli, žveplov dioksid, svinčeva kislina, ketoni, metanol...

NIKOTN slabi vid, škodljivo vpliva na srce in ožilje, jetra, ledvice, draži sluznico želodca, dvanajstnika in črevesja in hromi funkcijo spolnih žlez.

Ker nikotin vpliva tudi na avtonomni živčni sistem, vzbuja

pri kadilcih občutek užitka, v velikih količinah pa lahko privede celo do zastrupitve.

TOBAKOV KATRAN draži sluznico dihal. Njegova vsebina v cigareti je 15 do 25 mg. Po inhalaciji (vdihavanju) se uvede na stene dihalnih poti in se v desetih letih pri pokajenih le 10 cigaretah dnevno, prilepi na sluznico dihal že okrog kg katrana.

V dolgoletni kadilski karieri in ob sovpilvanju drugih številnih rakotvornih snovi v tobačnem dimu, se ustvarjajo možnosti za pojav kronične oblike bronhitisa, emfizema pljuč, pljučnega raka, pa tudi raka v ustih, grlu, požiralniku in celo mehurju, materničnem vratu in trebušni slinavki.

OGLJIKOV MONOKSID onesposobi rdeče krvničke za prenos kisika od pljuč do tkiv. Nastaja pri izogrevanju tobaka in tobačnega papirja. Proizvedena količina ogljikovega monoksida narašča proti koncu pokajene cigarete, zato pokadite (če že kadite) le polovico cigarete. Kadilci ogljikovega monoksida ne izdihavajo, ker v pljučih takoj vstopa v kri in se veže na krvno barvilo — hemoglobin, ki je transporter za kisik do vseh telesnih tkiv.

Pri hudem kajenju tako lahko pride do neposrednega pomanjkanja kisika. Zaradi tega je obremenjeno predvsem srce in njegova mehanična moč, ki z leti stalne izpostavljenosti škodljivim vplivom prične slabeti.

Škodljive spojine v tobakovem dimu lahko povzročijo tudi druge morfološke in funkcijske motnje: zožitev srčnih žil, srčni infarkt, poapnenje žil (bolečine v nogah), rano na želodcu ali dvanajsterniku, oslabitev spolne moči, telesne kondicije, in izrazitih znamenj staranja.

Le 10% hudih kadilcev nima nobenih posledic na zdravju zaradi dolgoletnega kajenja (odpornost mehanizma). Nastanek bolezni je v koleraciji s številom pokajenih cigaret (10-80 na dan), starostjo (čim kasnejši začetek kajenja) in načinom kajenja (globoko inhaliranje). Verjetnost obolenja zelo strmo narašča po 150.000 pokajenih cigaret in v 90% povzroči pljučnega raka. V Sloveniji se vsako leto na novo odkrije 800-900 primerov z izredno slabim preživetjem v prvih petih letih!

OPUŠTITEV KAJENJA ZMANJŠA RIZIK ZA NASTANEK BOLEZNI!

NEŠKODLJIVE KOLIČINE KAJENJA NE POZNAJAMO!

Tudi nosečnica-kadilka ogroža svojega nerojenega otroka. Posledice kajenja se na plodu kažejo kot nižja porodna teža, slabša razvitost, pa vse do predporodne umrljivosti.

Številne študije so dandanes namenjene tudi proučevanju vpliva tobačnega dima za nekadilce. Že dejstvo, da se v prostoru z 45 m² in pokajenima 2 zavojčkoma cigaret poveča količina ogljikovega monoksida do 4%, pove, da ga torej v zvišani koncentraciji poleg ostalih snovi tobačnega dima vdihavajo tudi nekadilci. V tem oziru pa žal manjka kadilcem uvidevnost sočloveka in pomanjkanje kadilskega stila ter nekaterih načel lepega vedenja.

Razvite dežele in njeni prebivalci so že spoznali, daje kajenje tobaka škodljiva razvada, ki škoduje osebnemu ugledu kadilca, saj velja primitivno in moteče obnašanje. Zato se posamezniki in skupaj trudijo za zmanjšanje tega problema. Ugotavljajo tudi, da pa kajenje narašča v revnih predelih, med črnskim prebivalcem in v nekaterih državah v razvoju.

Tudi v Sloveniji je okrog 40% ni delež kadilcev med prebivalci slaba karakteristika naroda.

Na prodano škadlico cigaret se beleži 13% stroškov zaradi posledic kajenja na zdravju. Škoda, ki jo človekovemu zdravju povzroča kajenje cigaret je neizpodbitno dokazana.

Zato moramo na kajenje gledati s stališča ODNOSA DO ZDRAVJA. Zdravje ni kadilčeva osebna zadeva, da bi ga smel brezskrbno uničevati. Ko zdravje izgubi, je tu družba in njena sredstva, ki jih vlaga v zdravljenje in rehabilitacijo po nepotrebnem nastalih okvar in invalidnosti (izredno visoki stroški zaradi kroničnih oblik bolezni).

Prava sreča je, če je kadilska bolezen ozdravljiva, sicer življenje ugasne.

Nemalokrat pa ostane nepreskrbljena družina brez virov za preživetje, da o izgubljenih delovnih dnevih in delovnega časa ne govorimo.

BITI ZDRAV JE ČLOVEKOVA PRAVICA,

OSTANI ZDRAV PA NJEGOVA DOLŽNOST!

Naj bo tudi to eno od življenjskih gesel!

KADILCEM TOBAKA — POSLEDICA ZA ZDRAVJE

Uživanje tobaka je najbolj množična razvada neosveščene človeka. Vodi do navajanosti celo do zasvojenosti in pušča posledice na fizičnem in duševnem zdravju aktivnih, pa tudi pasivnih kadilcev.

Medicinski problem uživanja tobaka je v sestavinah tobakovega dima. V njem je okrog 2000 kemičnih spojin, med njimi približno 300 strupenih. Naj-

Aluminij

Izdaja družba TALUM, d.o.o. Kidričevo. Ureja Vera Peklar. Fotografija: Stojan Kerbler, dipl. ing. Tisk: PP PC Ptujška tiskarna. Zaposleni v družbi TALUM in v podjetjih v njegovi sestavi ter upokojenci TALUMA dobivajo list brezplačno. Naklada 2730 izvodov. Po mnenju Ministrstva za informiranje, št. 23/209-92, se šteje glasilo s prilogami med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne št. 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov pa stopnji 5%.